

بسم الله الرحمن الرحيم

طرح مطالعاتی چشمه

خلاصه فصل روش تربیتی اسلام / مقدمه (اسارت ها، عشق بزرگتر، شناخت) - «مسئولیت و سازندگی»

❖ فصل چهارم: روش تربیتی اسلام / مقدمه

❖ صفحه ۶۵ تا ۷۲

- ✓ بشر **اسیر** نیروهایی است که او را به خود می کشند و در خود فرو می برند.
- ۱- **غریزه ها و میل ها** (حب نفس، حب دنیا، حب لذت، حب شهرت و...)
- ۲- **حرف های مردم** او را از تعالی باز می دارند و نیاز به مقبولیت، نیاز به تعریف، او را دهن بین خلق می سازد.
- ۳- **جلوه های دنیا و زینت های آن**
- ✓ از این گذشته بشر گرفتار دشمنی است که هیچ گاه او را رها نمی کند (شیطان) و او را از دو طریق بیچاره می کند:
 - ۱- نفس و هوس های او را تحریک می کند، وسوسه می کند، اغوا می کند.
 - ۲- جلوه های دنیا را زینت می بخشد و هیچ ها را آن قدر بزرگ می کند که انسان را به بند می کشد و به زنجیر می اندازد.
- ✓ این بشر گرفتار و اسیر هفتاد نفر را نمی توان با یک کلمه ی «بیا برویم» نجات داد. برای **تربیت و ساختن بشر**، باید در او **عشقی** آفرید که **از تمام غریزه ها نیرومندتر** باشد و تمام زنجیرها را با خود بردارد و تمام نگهبان ها را همراه بکشد.
- ✓ **عشق شدیدتر و حب «الله»** ما را از اسارت **غرایز و حب نفس و حب دنیا آزاد می کند**. بهتر بگوییم، ما عاشق آفریده شده ایم، با سنجش و مقایسه، معشوق و معبود را انتخاب می کنیم. عشق و نفرت و ترس در ما هست. ما با **شناخت ها و مقایسه ها**، به این ها جهت می دهیم و آن ها را رهبری می کنیم.
- ✓ با **تفکر و تجربه**، با این دو عامل، انسان به **شناخت ها** می رسد. پس **تفکر سنگ اول رشد انسان و زیر بنای تربیت او** و سرخ این کلاف سر درگم است. فقط تفکر نتیجه بخش نیست. تفکر **احتیاج به تدبیرها و مطالعات و مواد خام** دارد و شناخت نهایی به **مقایسه و سنجش** و به **نظارت عالی عقل** نیازمند است.
- ✓ **عقل دو نظارت دارد**: یکی بر راه هایی که فکر ارائه می دهد و دیگر بر هدف هایی که فکر برای نشان دادن راهش می کوشد و با سنجش راه ها و هدف هاست که انتخاب امکان پذیر می شود.
- ✓ ادامه ی تفکر، شناخت است و ادامه ی شناخت، محبت است و ادامه ی محبت، حرکت و عمل و آزادی و رشد و تکامل و آدم شدن و انسان شدن.
- ✓ برای رشد انسان، **شناخت و انتخاب و عمل نتیجه ی تدبیر و تفکر و تعقل** است و این هر سه **نیاز به** کسی دارند که آن ها را **رهبری** و کنترل نماید. تدبیر و تفکر و تعقل، سنگ اول تربیت انسان هستند و این همه به **مربی و رهبر** نیازمندند. مربی حکیم و دانا می تواند ما را از نزدیک ترین راه ها به مقصد برساند و سه وظیفه را عهده دار است:

۱- **تزکیه و آزادی:** قطب‌نمای فکر ما می‌تواند جهت حرکت ما را نشان بدهد به شرط این که گرفتار آهن رباهای عادت و تعصب و تقلید نشده باشد؛ راستی آن کس که تفکر ندارد به نجات نزدیک‌تر است تا کسی که تفکراتش را به انحراف کشیده‌اند.

۲- **تعلیم و آموزش:** خیلی‌ها تفکراتی را شروع کرده‌اند و به نتیجه نرسیده‌اند و مأیوس شده‌اند و یا به نتیجه‌های غلط دست یافته‌اند و منحرف شده‌اند. پس باید مربی به ما **روش تدبیر و مطالعه و طرز تفکر** را بیاموزد.

۳- **تذکر و یادآوری:** انسان گرفتار غفلت‌ها و گرفتار وسوسه‌هایی است که شیطان به آن کمر همت بسته و این است که مربی باید یادآوری‌ها و تذکراتی داشته باشد. وَذَكَرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ.

✓ این نظام و این طرح تربیتی، طرحی است که قرآن در **سه آیه** به آن اشاره کرده است:

۱- قُلْ أَنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَشْنَىٰ وَفَرَادَىٰ ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا

۲- يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ

۳- وَذَكَرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ

آیه‌ی اول از ما فقط یک چیز می‌خواهد و این یک چیز همه چیز را در بر دارد و آستن تمام حرف‌هاست. در این آیه **تفکر** **پس از قیام** را از ما خواسته‌اند. در آیه‌ی دوم کارهای مربی گوشزد شده. يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ- مواد خام برای تدبیر- يُزَكِّيهِمْ- تزکیه و آزادی- يُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ- تعلیم کتاب یا آموزش تدبیر و مطالعه، تعلیم حکمت یا تفکر محکم و صحیح- در آیه‌ی آخر از کار دیگر مربی، از تذکر و یادآوری سخن به میان آمده است.

✓ ما در **نظام تربیتی اسلام** از این مطالب به ترتیب بحث می‌کنیم: ۱- **تزکیه** ۲- **تعلیم** ۳- **تذکر** ۴- **تدبیر** ۵- **تفکر** ۶- **تعقل**